

...isme

SĂ ÎNȚELEGEM MODA

MAIRI MACKENZIE

enciclopedia rao

Cuprins

SECOLUL XVII ȘI SECOLUL XVIII

Introducere	12
Restauraționism	14
Baroc	16
Rococo	18
Exotism	22
Naturalism	24
Revoluționism	26
Neoclasicism	28

SECOLUL XIX

Introducere	32
Dandyism	34
Romantism	36
Industrialism	40
Savile Row	42
Nașterea <i>haute couture</i>	44
Ritualism	48
Bloomerism	50
Pre-rafaelism	52
Estetism	54
Raționalism	56
Arte și meșteșuguri	58

SECOLUL XX

Introducere	62
Belle Epoque	66
Renașterea stilului Empire	68
Orientalism	70
Producția de serie	72
Modernism	74
Hollywoodism	76
Suprarealism	78
Renașterea stilului victorian	82
Stilul utilitar	84
New Look	86
Noul edwardianism	90
Existențialism	92
Mișcarea britanică a buticurilor	94
Era spațială	96

Glam	98
Romantism nostalgic	100
Multiculturalism	102
Întoarcerea la clasici	104
Punk	106
Noul romantism	108
Moda casual fotbal	110
Avangardismul japonez	112
Yuppieism	114
Grunge	118
Deconstructivism	120
Postmodernism	122
Minimalism	124

SECOLUL XXI

Introducere	128
Internetul	130
Consumerismul celebrităților	132
Renașterea brandurilor	134
Vintage	136
Moartea <i>haute couture</i>	138
Globalism	142

REFERINȚE

Introducere	6
Cum să folosiți această carte	8
Glosar de nume	146
Glosar de termeni utili	151
Cronologia curentelor	156
Locuri de vizitat	158
Credite fotografice	159

I

SECOLUL XVII
ȘI SECOLUL XVIII

Artele frumoase și decorative ale secolelor XVII și XVIII au fost dominate, mai întâi, de mișcarea barocă și apoi de rococo. Aceste curente culturale de amploare au exercitat o influență stilistică importantă în arhitectură, pictură, sculptură, muzică, design interior, materiale textile și îmbrăcăminte, în fiecare perioadă.

Ludovic XIV; Ludovic XV; exotism; industria textilă mecanizată, *marchandes des modes*; anglomania; Revoluția Franceză

Moda barocului era rigidă, împodobită și formală, iar materialele textile erau grele și etalau designul curbiliniu tipic artelor decorative din această perioadă. Domnia lui Ludovic XIV în Franța (1665–1715) a dominat epoca, iar alegerile sale în materie de îmbrăcăminte au stabilit moda. Și-a satisfăcut gustul pentru haine și interioare extrem de opulente și și-a încurajat curtea să-i imite extravaganțele (mulți dintre ei sărăcind ca urmare), câștigându-și astfel renumele de „regele consumator”. Moda rococo a fost, în schimb, mult mai fantezistă. Liniile siluetei nu s-au abătut foarte mult de la cele ale barocului, dar detaliile decorative au fost, în mod evident, mai subtile și ornamentele mai delicate. Așa cum barocul a reflectat temperamentul lui Ludovic XIV, rococo a oglindit personalitatea succesorului său, Ludovic XV.

În cadrul acestor curente culturale de amploare, au existat și o serie de curente locale și de scurtă durată. Rutele comerciale către Orientul Mijlociu și Extremul Orient, care existau de secole, au fost organizate în mod oficial la sfârșitul secolului XVII, iar obiectele, țesăturile și îmbrăcăminte importate în Europa au determinat o adevărată modă a exotismului, amestecul cultural devenind evident în modă. Bumbacul indian și mătasea chinezească au devenit atât de căutate, încât piața europeană a materialelor textile a trebuit să-și dezvolte capacitățile tehnologice pentru a le produce local. Germenii Revoluției Industriale au început să apară încă de la începutul secolului XVII și, deși adevăratul impact al acestora nu se va simți până în secolul XIX, se poate zări o formă incipientă a unei industrii a modei de serie. O serie de invenții (suveica zburătoare a lui Kay, mașina mecanică de filat a lui Arkwright, roata de tors „Jenny” a lui Hargreaves, războiul electric de țesut al lui Cartwright) au transformat industria manufacturieră textilă; progresele înregistrate de tipar au făcut ca, începând din 1770, revistele de modă care prezentau și popularizau stilul de la curțile regale să fie tipărite în Franța, Anglia, iar apoi în Germania, iar moda a trecut dincolo de aristocrație și de orașe și a început să intereseze populația rurală și clasa de mijloc, grație dezvoltării

mijloacelor de comunicare și a gradului tot mai mare de sofisticare al negustoriei.

Moda, deși dictată de aristocrație, nu era exclusiv apanajul claselor superioare. Îmbrăcămintea burgheziei și a clasei muncitoare reflectă curentele culturale și, într-adevăr, către sfârșitul secolului XVIII – ilustrativ pentru profunde transformări determinate de Revoluția Franceză – va avea un impact direct asupra hainelor purtate de aristocrație.

Pentru bărbați, schimbările la nivelul îmbrăcămintei au fost mai dramatice în secolul XVII, mai ales în Anglia unde îmbrăcămintea austeră purtată în timpul războiului civil a fost înlocuită de haine voluminoase și extrem de împodobite, care au început să se poarte odată cu Restaurația lui Carol II din 1660. Totuși, ținuta formată din pantaloni bufanți, vestă și haină (precursori a costumului modern din trei piese) a fost adoptată în Anglia, Franța și în alte zone din Europa începând din anii 1660 și, cu variații ale materialelor și decorațiunilor, a dominat moda masculină până la Revoluția Franceză.

Secolul XVII s-a terminat violent odată cu Revoluția franceză din 1789, eveniment care a avut rolul de catalizator al unor mari schimbări în domeniul modei. Hainele au căpătat rol de manifest politic și au fost folosite pentru a reprezenta ideologia egalitaristă a Revoluției. Artificiile și luxul caracteristic modei din *ancien régime* au fost abandonate în favoarea unor materiale textile simple, a unor linii mai naturale și a aspectului practic. Această schimbare nu s-a petrecut peste noapte, o respingere timidă a hainelor opulente fiind evidentă încă din 1770, când a apărut naturalismul, iar Franța a fost cuprinsă de o adevărată isterie a stilului englezesc, caracterizat în mod tradițional de sobrietate, ducând astfel la apariția unui val de anglomanie.

↑ Peter Lely, *Ducele și ducesa de Lauderdale*, 1675. Ulei pe pânză; National Trust, Ham House, Richmond-upon-Thames, Twickenham, Anglia
Portretistica secolelor XVII și XVIII constituie o excelentă sursă de informații asupra hainelor la modă în epocă. În acest portret al ducelui și ducesei de Lauderdale, hainele opulente reflectă statutul lor social superior în Anglia Restaurației.

← Rochie cu panier, cca 1760. Victoria and Albert Museum, Londra, Anglia
Rochiile cu crinolină au devenit stilul feminin dominant la mijlocul secolului XVIII. Spatele rochiei este larg și atârână precum un sac. Partea din față era deschisă, etalând un corsaj ornate și un jupon din același material. Această rochie de mătase, rafinată și ornamentată discret, prezintă caracteristici tipice perioadei rococo, culoarea fiind la modă în secolul XVIII.

COLECȚII-CHEIE

AUSTRIA Modesammlung des Historischen Museums, Viena

ANGLIA Fashion Museum, Bath

FRANȚA Musée de la Mode et du Textile, Louvre, Paris; Musée des Tissus et des Arts décoratifs, Lyon

ITALIA Galleria del Costume, Palazzo Pitti, Florența

JAPONIA Institutul Costumului din Kyoto, Kyoto

SCOȚIA National Museum of Costume, Shambellie House, Dumfries and Galloway

SPANIA Museo del Traje, Madrid

În 1660, Carol II al Angliei a revenit pe tron, după o perioadă de exil de 11 ani în Franța, la curtea lui Ludovic XIV. Stilul extravagant și opulent, care a venit odată cu Restaurația, era influențat de moda franceză a vremii, dar reprezenta și triumful ideologic al monarhiei frivole asupra Commonwealth-ului puritan al lui Oliver Cromwell.

OLIVER CROMWELL (1599–1658); JOHN EVELYN (1620–1706); CAROL II (1630–1685); SAMUEL PEPYS (1633–1703); LUDOVIC XIV (1638–1715)

pantaloni bufanți; manșete; pieptar; perucă; vestă

Peisajul politic tumultuos din Anglia secolului XVII s-a reflectat în hainele epocii. În timpul guvernării puritanului radical Oliver Cromwell, îmbrăcămintea partizanilor săi era austeră în ce privește croiala, decorațiunile și culorile. După moartea lui Cromwell, venirea pe tron a lui Carol II, în 1660, a adus cu sine o modă ostentativă extrem de ornată, în antiteză cu îmbrăcămintea destul de austeră pe care o înlocuia. Pentru bărbați, în special, moda a devenit extrem de extravagantă, epoca fiind caracterizată de un contemporan drept „o epocă bizară de efeminată, în care bărbații încercau să le imite pe femei în ceea ce privește îmbrăcămintea”. Hainele obișnuite ale unui bărbat din aristocrație erau împodobite cu metri întregi de panglici, mătase fină, ciucuri și funde.

Pantalonii bufanți cu jupoane, voluminoși, care se purtaseră înainte de Restaurație și cunoscuți sub numele de pantaloni bufanți Rhinegrave, au devenit universali după 1660. Aceștia erau garnisiți cu multe panglici și erau atât de largi (câteodată

Costum de gentleman cu capă asortată, anii 1670. Victoria and Albert Museum, Londra, Anglia
Această ținută compusă dintr-o haină purtată peste o vestă și pantaloni destul de strânși pe corp a precedat costumul modern pentru bărbați. Reprezintă o încercare de a schimba îmbrăcămintea engleză în 1666, în urma unui edict al lui Carol II, în dorința de a se diferenția de moda franceză a vremii.

până la 1,8 m), încât păreau un fel de fustă mai scurtă.

În jurul genunchilor, de partea de sus a ciorapilor se prindeau extensii ornamentale, numite manșete. Acestea erau volane înzordonate sau panglici din mătase, ca un brâu peste partea de sus a cizmelor până la genunchi. Pieptarul, o haină strâmtă pe corp, se purta peste o cămașă largă. Efectul era completat de moda perucilor tot mai extravagante, evident artificiale și extrem de elaborate. Stilurile acestora variau de la perucile mari, cu partea inferioară bogată, la cele despicate pe mijloc și ondulate lungi, care se revărsau pe umeri. Această modă a ținut până la începutul secolului XVIII.

În ceea ce s-a vrut a fi o încercare de a pune capăt dominației modei franceze, începând din 1666, Carol II și-a concentrat eforturile de a schimba ținuta masculină și a introdus la curte un prototip al costumului modern din trei piese. Bazat pe un costum persan tradițional, acesta era alcătuit dintr-un plastron lung (ceva ce astăzi am considera a fi vestă), care era purtat sub o haină de aceeași lungime (evoluție a pieptarului), cu pantaloni destul de strâmți. Comentatorii contemporani, precum Samuel Pepys și John Evelyn, ne-au lăsat mărturie extrem de prețioase cu privire la adoptarea și răspândirea acestor stiluri.

În timp ce moda masculină a suferit transformări radicale, stilurile modei feminine din timpul Restaurației au suferit numai modificări minore față de stilurile din perioada monarhiei Stuart. Rochiile (până în 1680) erau încă alcătuite dintr-un corsaj strâmt, lung, și o fustă. În timpul Restaurației, aceste corsaje au devenit mai înguste și mai lungi în față, iar linia decolteului, în lateral și în față, era garnisită cu dantelă sau cu o fâșie de olandă.

↑ Rochie cu fir de argint, 1660–1670. Fashion Museum, Bath, Anglia

Acesta este un exemplar rar de piesă de îmbrăcăminte din perioada Restaurației, care s-a păstrat până astăzi. Cel mai probabil, era purtată la ocazii speciale sau la curte, fiind făcută dintr-un material extrem de fragil, fir de argint. Materialul este compus din mătase crem foarte fină, țesută cu fir de argint și împodobită cu dantele de culoarea pergamentului. Rochiile din această perioadă erau alcătuite din mai multe piese. Această linie a siluetei este tipică perioadei, în contrast cu îmbrăcămintea ostentativă a bărbaților.

ALTE COLECȚII

BELGIA Modemuseum, Hasselt
ANGLIA Museum of London, Londra
FRANȚA Musée de la Mode et du Textile, Louvre, Paris
SUA The Costume Institute, Metropolitan Museum of Art, New York

Baroc; Rococo;
Noul romantism

Revoluționism; Neoclasicism;
Minimalism

Baroc este denumirea dată stilului care a dominat moda, arta și artele decorative în secolul XVII și la începutul secolului XVIII. Caracterizat prin ornamentele extravagante, liniile curbe, splendoare și rigiditate, barocul a fost strâns legat de domnia lui Ludovic XIV al Franței. La moartea acestuia, în 1715, fastul și formalismul barocului au fost înlocuite de rococo, mai fantezist și mai lipsit de încorsetări.

LUDOVIC XIV (1638–1715); JEAN-ANTOINE WATTEAU (1684–1721); ANGÉLIQUE DE FONTANGES (1661–1681)

decorativ; greoi; ornat; rigid; formal; pelerine; rochie cu crinolină; rochia Watteau

Termenul baroc a apărut în secolul XIX, inventat de istoricii de artă pentru a-și bate joc de ceea ce ei considerau a fi un stil grotesc și vulgar, care nu cunoștea limite ori eleganță. Istoria s-a dovedit ceva mai iertătoare, iar barocul este considerat astăzi o perioadă a ornamentelor somptuoase, a formelor bogate, a țesăturilor grele și a ostentației.

Linia de bază a siluetei pentru femei nu s-a modificat radical în timpul perioadei baroc, dar detaliile decorative și-au pierdut suplețea și simplitatea, devenind mai formale și mai bogate. Acest lucru reflecta temperamentul Regelui-Soare, Ludovic XIV, acum îmbătrânit și a cărui domnie (1661–1715) a dominat epoca.

Către sfârșitul secolului XVII, la evenimentele oficiale femeile purtau pelerină. În jurul anului 1680, aceasta a devenit populară sub forma unei cape simple, în formă de T, a cărei sursă de inspirație venea din Orientul Mijlociu, cu un corset fără armătură, care putea fi croit pe corp. Totuși, modelul a evoluat devenind o rochie alcătuită din trei piese, potrivită a fi purtată la curte. Pelerina (capa propriu-zisă) era croită dintr-o bucată de material, de la umeri până la poale, iar fustele erau prinse în părți, scoțând în evidență un jupon (ceea ce noi am numi acum fustă) cu trena mai lungă. Un corsaj mai rigid, în formă de triunghi, ajuta la conturarea siluetei. Detaliile decorative erau abundente și (în ton cu moda masculină a perucilor extravagante) parura Fontange înaltă, făcută din dantelă scrobită, aranjată pe verticală, și din panglici, a devenit foarte populară.

În ceea ce privește îmbrăcămintea de zi cu zi, rochia cu crinolină a fost populară din 1705 până în 1715. Cunoscută și sub numele de rochia Watteau, datorită prezenței acestui tip de rochie în tablourile lui Jean-Antoine Watteau, era caracterizată

de drapaje de material care cădeau în pliseuri, de la umeri la poale.

Moda bărbătească a suferit transformări mult mai marcante în această perioadă. Zorzoanele din dantelă, panglici și materiale care cădeau în valuri, ce au caracterizat îmbrăcămintea bărbătească de la începutul și mijlocul perioadei baroc, au fost înlocuite de un stil mult mai rigid și apretat, care dădea impresia că bărbații erau un fel de extensii ale mobilei pe care se așezau. În completarea acestei senzații, perucile au luat proporții extravagante și uneori copleșitoare. Inovația majoră a perioadei a fost introducerea, inspirată din costumele tradiționale persane, a hainei, plastronului și pantalonilor. Pentru prima dată, costumele bărbătești luase forma pe care azi o recunoaștem în costumele din trei piese.

Haina brodată cu argint aparținând lui sir Thomas Kirkpatrick, cca 1720, Fashion Museum, Bath, Anglia
Broderia din argint, încărcată și minuțios lucrată, culoarea închisă și materialul rigid ale acestei tinute din anul 1720 sunt tipice hainelor bărbătești de la sfârșitul perioadei baroc. Ținuta era purtată la ocazii solemne, stilul fiind introdus de Carol II, în 1666. Haina fără guler, strâmtă în talie și amplă în jos, până la genunchi, purtată cu o vestă și pantaloni până la genunchi, a fost adaptată după un model persan și este precursora costumei din trei piese de astăzi.

Capă, corsaj și jupă pentru femei, cca 1700
Los Angeles County Museum of Art, Los Angeles, California, SUA

Așa cum materialele și moda perioadei baroc au fost rigide, elaborate și foarte împodobite, la fel erau și accesoriile și coafurile care veneau în completare. Coafura Fontange, sau „edificiu” cum era cunoscută în Anglia și în coloniile sale, era o parură înaltă, în vârful capului, alcătuită din mai multe etaje din dantelă rigidă, cu fir de alamă, în jurul căreia era aranjat părul. Aici este redată împreună cu o rochie cu capă formală. Ea a fost numită după Marie Angélique de Scorailles de Roussille, ducesă de Fontanges, favorita regelui Ludovic XIV. Pierzându-și pălăria în timpul unei partide de vânătoare, aceasta și-a prins repede părul cu o panglică, dând astfel naștere unui stil care a dominat coafurile formale ale femeilor, din 1680 până în 1715.

ALTE COLECȚII

AUSTRIA Wien Museum, Viena

ANGLIA Victoria and Albert Museum, Londra

FRANȚA Musée de la Mode et du Textile, Luvru, Paris

GERMANIA Muzeul Național Bavarez, München

ITALIA Galleria del Costume, Palazzo Pitti, Florența

JAPONIA Muzeul Modei din Kobe, Kobe

SUA Arizona Costume Institute, Phoenix Art Museum, Phoenix, Arizona; Museum of Art, Rhode Island School of Design, Providence, Rhode Island

Restauraționism;
Rococo; Exotism

Industrialism;
Modernism; Stilul utilitar

Rococo – cuvânt care vine din francezul *rocaille*, însemnând rocă ornamentală și scoică prelucrată – a coincis, în mare, cu domnia lui Ludovic XV (1715–1774). A fost un stil jucăuș și decorativ, care a influențat arhitectura, designul interior și moda vremii, mai ales în Franța. Se diferenția de pompa excesivă și de formalismul barocului prin rafinament, veselie, grație și farmec.

LUDOVIC XV (1710–1774); MADAME DE POMPADOUR (1721–1764)

robe à la française; corsaj; *echelle*; armonie; împodobire; frivolitate

Cu proporții mai reduse și mai delicate decât barocul, rococo se caracterizează prin folosirea abundentă a motivelor naturaliste, a curbilor în „C” și „S”, a culorilor subtile și a ornamentelor delicate. Stilul, care și-a găsit expresia și în arhitectură, pictură și artele decorative, a fost transpus și în modă. Îmbrăcămintea din această perioadă a fost ridicată la rang de artă și a fost tratată cu atenția și grija cuvenite.

Rochia tipică perioadei rococo era rochia *à la française*. Aceasta era o formă evoluată a rochiei cu crinolină sau *robe volante*, dar, în loc să cadă direct de pe umeri, avea pliuri duble pe fiecare parte a cusăturii de pe spate pentru a crea volum. Corsetul din față era strâns pe corp și avea un V adânc, de care era atașat un corsaj triunghiular rigid. Acesta avea formă și servea drept scut pentru decolteu și constituia, în același timp, amplasamentul ideal pentru diverse ornamente, de obicei având un lanț de funde (*echelle*) sau o broderie bogată. Roba era despicată în față dând la iveală

o fustă făcută din același material și decorată cu aceleași ornamente.

Taliile înguste și fustele ample erau create cu ajutorul corsetelor și panierelor.

În traducere literală „coș”, panierul era un fel de jupon cu balene pliabil care dădea formă fustei. A devenit popular în jurul anului 1720 și a dominat liniile siluetei feminine până după 1770, când moda naturalistă a făcut să se renunțe la ce era artificial și inutil.

Această siluetă nu diferea radical de silueta perioadei baroc. Rococo se diferenția la nivel de detalii de suprafață. Manșetele largi de dantelă rigidă au fost înlocuite cu volane fine, ușoare, din dantelă lucrată de mână, numite *engageantes*; țesăturile grele, lucrate cu fir și în culori întunecate ale barocului, au fost înlocuite de materiale armonioase, delicate, împodobite și extrem de rafinate, influențate adesea de exotism, curent care s-a manifestat în paralel; accesoriile erau esențiale și includeau evantaie, buzunare bogat decorate, dar ascunse (prin urmare, secrete), paruri și eșarfe. Ornamentele realizate din funde, șnururi, pene și flori artificiale sunt și ele caracteristice stilului rococo.

→ *Robe à la française* din brocart de mătase, cca 1760. Institutul Costumului din Kyoto, Kyoto, Japonia
Dezvoltarea tehnologiei în domeniul producției de mătăsuri fine în orașul Lyon a fost esențială pentru frivolitatea, finețea și rafinamentul atins în perioada rococo. Comerțul cu mătase, promovat de curtea franceză, a fost încurajat de dezvoltarea tehnologică, producându-se țesături de o mare frumusețe, care au devenit unele dintre cele mai căutate și apreciate mărfuri din Europa. Brocartul de mătase portocaliu folosit la această rochie *à la française* are un delicat model vegetal. Motivele naturaliste erau o sursă de inspirație des folosită pentru imprimeuri, în această perioadă.

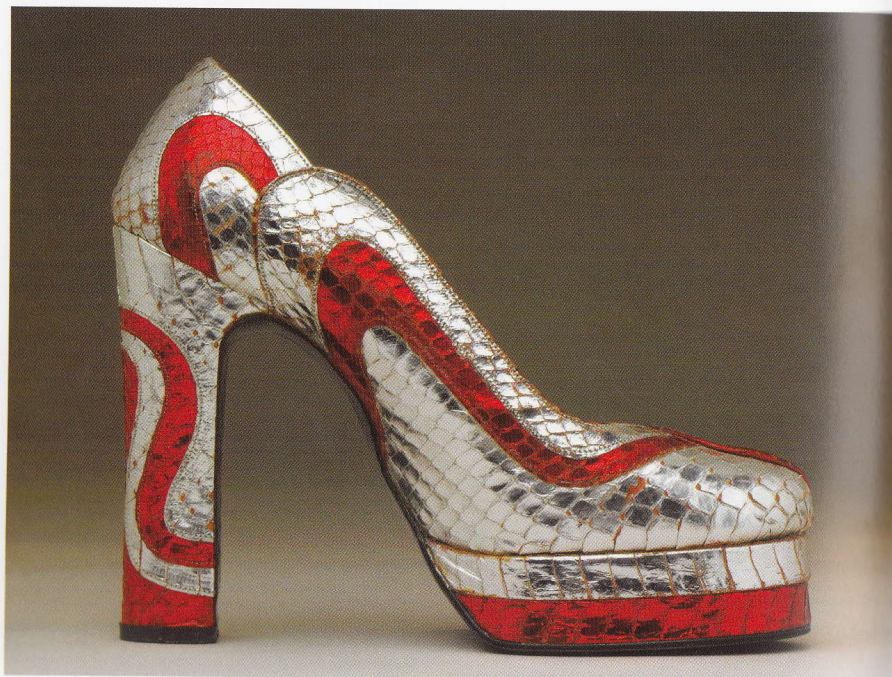

Definită de un ritm rock-and-roll bine marcat și Made in USA, combinat cu abilitatea britanică de a face show cu stil, Glam (sau Glitter, cum a fost cunoscut curentul în SUA) a fost atât o mișcare vizuală, cât și un gen muzical. Primul stil cu adevărat al tinerilor din anii 1970 a fost definit de androginismul teatral și așa cum sugerează și numele, de strălucire. A fost antiteza mișcării hippy, de la sfârșitul anilor 1960, și a oferit introducerea perfectă către moda fragmentată, de tip „orice ar fi”, a anilor 1970.

TERRY DE HAVILLAND (1938–); **LEE BLACK CHILDERS** (1945–); **KANSAI YAMAMOTO** (1944–); **BRYAN FERRY** (1945–); **MARC BOLAN** (1947–1977); **DAVID BOWIE** (1947–); **JAYNE COUNTY** (1947–); **ANGIE BOWIE** (1949–)

angajare; Glitter; androginism; strălucire; Teatrul Ridicolului

Hainele erau parte integrantă a curentului Glam, iar moda a trecut rapid de pe scenă în sală. Penele, machiajul plin de sclipici, jachetele cu paiete și pantalonii de satin ai lui Marc Bolan; amestecul de futurism și strălucire hollywoodiană a anilor 1930 și 1940 al lui Bryan Ferry și al formației Roxy Music; părul portocaliu coafat cu creastă și salopetele strâmte ale lui David Bowie au devenit extrem de populare în rândul publicului, creând un look eclectic complet străin oricărei culturi anterioare. Androginismul, strălucirea, lamé-ul metalic, jachetele de aviator din satin, salopetele și

cizmele cu platforme, de preferință, create de Terry de Havilland, erau toate elemente definitorii ale modei Glam.

Impactul pe care l-a avut David Bowie, mai bine zis impactul alter-egoului său, Ziggy Stardust, asupra modei începutului anilor 1970 nu trebuie minimalizat. Tunsoarea și părul său portocaliu, coafat cu creastă, sprâncenele rase și fața pictată, silueta extrem de slabă, pusă în evidență de costumele create de Kansai Yamamoto, și cizmele cu platforme amețitor de înalte au determinat apariția a zeci de clone

Ziggy. Sursa de inspirație pentru acest look (și factorul catalizator al transformării sale dintr-un individ obișnuit și plăcut, în polisexualul și extraterestru Ziggy) a fost atribuită influenței travestiților Jayne County și Lee Black Childers. Ambii făceau parte din lumea boemă newyorkeză, asupra căreia prezida Andy Warhol, și l-au inițiat pe Bowie într-o lume închisă, în care orice era permis. În New York, în 1971, County și Childers l-au călăuzit (și, mai ales, l-au introdus în grupul artistic Teatrul Ridicolului, a cărui caracteristică era folosirea sclipiciului) în timp ce Bowie observa și absorbea influențe. Soția lui, Angie Bowie, deși arătată cu degetul de către fanii devotați, a jucat un rol vital în transformarea lui, încurajându-l să se concentreze asupra înclinației sale către show.

Influența curentului Glam asupra modei din SUA a fost mai limitată. Anglofil și obsedat de muzică, Rodney Bingenheimer a introdus Glamul în Los Angeles, odată cu înființarea clubului Rodney Bingenheimer's English

Disco (1972–1975). Clubul a devenit imediat centrul scenei rock Glitter (Glam) din SUA, unde au cântat rockerii New York Dolls și Iggy Pop. Costumele erau o versiune mai sexualizată a Glamului britanic. Deși Glamul, atât ca gen muzical, cât și ca modă, a pierdut teren începând cu 1975, a avut mereu o influență asupra modei. Mișcarea Noul romantism, ce pune mare accent pe detaliile vestimentare, s-a inspirat direct din spiritul și imaginea Glam.

← Jacheta din lamé auriu, Biba, 1965–1969.

Victoria and Albert Museum, Londra, Anglia

Biba, celebrul butik londonez deschis în 1964, a avut un stil aparte față de cel al butikurilor aceleiași perioade. Influențat de Art Nouveau și Art Deco și de Hollywoodul din anii 1930, stilul Biba, mai ales de la sfârșitul anilor 1960, și-a pus amprenta asupra esteticii Glam.

← Terry de Havilland, Pantofi cu platformă, 1972.

Walker Art Gallery, Liverpool, Anglia

Terry de Havilland a fost maestrul-pantofar Glam și întreaga comunitate Glam rock cumpăra încălțăminte realizată de el. Fiul al unui cizmar din estul Londrei, el a popularizat tălpile groase din trei straturi și a creat extraordinarele platforme din piele de șarpe și de crocodil pentru Marc Bolan, David Bowie și o întreagă pleiadă de stururi ale anilor 1970. Magazinul lui, Cobblers to the World, aflat pe Kings Road din Londra, s-a închis în 1979. După o pauză îndelungată, și-a relansat firma în 2004.

ALTE COLECȚII

SUA Hard Rock Café, Orlando, Florida; Philadelphia Museum of Art, Philadelphia, Pennsylvania

Restauraționism; Estetism; Noul romantism

Nașterea haute couture; Stilul utilitar; Existențialism

În contrast și probabil ca reacție la stilurile trecătoare, eclectice și sintetice ale anilor 1970, s-a dezvoltat o tendință care avea drept sursă de inspirație o versiune idealizată a trecutului. Romantismul nostalgic s-a inspirat stilistic din idilele pastorale ale unei Anglii victoriene și edwardiene, găsindu-și expresia în rochii-halat simple și șorțuri din bumbac, cu imprimeuri delicate.

LAURA ASHLEY (1925–1985); RAYMOND „OSSIE” CLARK (1942–1996); RALPH LAUREN (1939–); CELIA BIRTWELL (1941–)

idealizat; halat; idilă pastorală; inocență; rural

Tendință a anilor 1970, romantismul nostalgic a fost perfect ilustrat de creațiile Laurei Ashley. Povestea acestei femei și a creațiilor sale este povestea antitezei dintre valorile învățate acasă și un simț extrem de dezvoltat al afacerilor. Ce a început în 1953, în Marea Britanie, ca muncă la domiciliu, făcând prosoape, șervețele, ștergare și șorțuri cu motive țărănești tradiționale, a evoluat într-o afacere extrem de profitabilă și cu un mare impact, care s-a dezvoltat puternic în anii 1970. Magazinul a devenit un lanț de magazine, care s-a extins apoi în SUA, Canada, Australia și Europa.

Având un stil similar hainelor de zi și lenjeriei din epoca victoriană și edwardiană, rochiile Laurei Ashley evocau vremuri în care totul era mai simplu și reprezentau o versiune idealizată de inocență pastorală. Mâneci bufante, tip „picior-de-oaie”; bumbacuri simple și ieftine de un alb virginal sau cu imprimeuri florale delicate; tivuri cu volănașe, manșete și decolteuri cu dantelă făcută la mașină; decolteuri sobre; talii înalte cu pliuri și plisee și fuste lungi cu mai multe rânduri de drapaje, erau

componentele tipice ale imaginii Laura Ashley. Imaginea casnică era subliniată și de campaniile de marketing care prezentau scene cu modele tinere, fotografiate în peisaje rurale, purtând coșuri cu flori sălbatice.

În SUA, Ralph Lauren, mergând pe aceleași principii ca și Laura Ashley, a realizat colecții inspirate de valorile casnice și de estetica primilor coloniști ai Midwestului american. Look-ul de prerie, care va deveni laitmotivul său, a fost influențat de stilurile prezente în cataloagele magazinelor Sears și Roebuck, din anii 1880 și 1890, și se baza pe rochii cu jupoane și tivuri, volane și manșete cu volane din pânză cadrilată și pânză de bumbac simplă, reinterpretate pentru gustul publicului contemporan. Marketingul și stilul lui

Lauren erau extrem de nostalgice și promovau stilul de viață american „tradițional”.

Nu toți partizanii romantismului nostalgic prezentau o imagine atât de profundă. Creațiile lui Raymond „Ossie” Clark făceau referire și reprezentau sexualitatea deschisă a sfârșitului anilor 1960 și începutului anilor 1970, la Londra.

În timp ce creațiile Laurei Ashley au fost definite ca fiind bine promovate, conservatoare și adresate clasei medii, Clark era un designer foarte înzestrat, dar extrem de volatil, ale cărei creații erau pe gustul unui public mult mai dinamic. Sexualitatea creațiilor sale a fost temperată de motivele romantice și de folosirea șifonului de foarte bună calitate, cu imprimeuri realizate de soția sa de atunci, Celia Birtwell. Tipice creațiilor sale sunt cascadele de volane, tivurile bogate, mânecile ample și pliseurile imprimate cu lanțuri din flori, margarete stilizate sau interpretări naive ale stelelor căzătoare.

✦ Ossie Clark, Rochie din șifon cu imprimeu, 1970–1971. Victoria and Albert Museum, Londra, Anglia

Unul dintre cei mai importanți designeri din Marea Britanie, din anii 1960–1970, Ossie Clark, a venit cu propria interpretare provocatoare a romantismului nostalgic. Materialele diafane și decolteurile adânci erau marca sa personală, dar senzualitatea era temperată de folosirea de materiale frumoase, cu imprimeuri stilizate (în acest caz, inimioare, maci și pene), realizate de colaboratoarea și soția sa, Celia Birtwell. Așa cum spunea un editor de modă contemporan despre creațiile lui Clark: „Croiul său și imprimeurile Celinei erau indivizibile. Erau delicate, divine și atrăgătoare”.

↓ Laura Ashley, Rochie de zi din bumbac cu imprimeu și pălărie de pai, 1974. National Gallery of Victoria, Melbourne, Australia

Stilul Laurei Ashley era feminin și se inspira din ideile romantic-pastorale ale epocilor victoriană și edwardiană. Colecțiile sale se adresau pasiunii pe care englezii o au pentru viața la țară și s-a bucurat de un succes comercial incredibil, clienții săi fiind, de obicei, din rândurile clasei medii urbane.

ALTE COLECȚII

AUSTRALIA Powerhouse Museum, Sydney

BELGIA Mode Museum, Antwerp

ENGLIA Gallery of Costume, Platt Hall; Manchester; Warrington Museum and Art Gallery, Warrington

JARĂ GALILOR Llanidloes Museum, Powys; Newtown Textile Museum, Powys; Powysland Museum, Welshpool, Powys
SUA The Costume Institute, Metropolitan Museum of Art, New York

Naturalism; Neoclasicism; Romantism

Era spațială; Deconstructivism; Moda casual fotbal

Cunoașterea mai profundă și aprecierea vestimentației purtate de culturi diferite au influențat moda, transformându-se începând de la mijlocul anilor 1960 până la începutul anilor 1970, pe măsură ce designerii au amestecat influențe din diferite culturi în creațiile lor.

THEA PORTER (1927–2000); YVES SAINT LAURENT (1936–2008); BILL GIBB (1943–1988)

multicultural; exotic; oriental; eclectic; hippy; caftan

Elementele exotice au fost o prezență constantă în istoria modei. Adoptarea banyanului de către europeni, în secolele XVII și XVIII; folosirea de către Charles Frederick Worth a mătăsurilor imprimate în stil chinezesc, în anii 1880; hainele fanteziste și petrecerile orientale ale lui Paul Poiret, în anii 1910; și versiunea, creată de Chanel, a unei *rubasha* (rochie lungă cu curea, purtată de țărâncile rusoaice), făcută din crêp de Chine scump, în 1922, sunt exemple ale fascinației față de tradițiile vestimentare universale. Începând de la sfârșitul anilor 1960, hainele neoccidentale, purtate în medii extrem de diferite, de la designeri, la moda străzii și curente contraculturale, a devenit o tendință de scară largă. De-a lungul carierei sale, Yves Saint Laurent a folosit cu abilitate diferite piese preluate din moda popoarelor, încorporându-le în creațiile sale. Colecția „africană” din 1967 a reprezentat o viziune care ocolea convențiile prin utilizarea de in și rafie, în amestec cu broderiile de mărgelă din abanos, fildes, lemn și sticlă, toate acestea într-o colecție de *haute couture*. Deși aceste

haine erau derivate în întregime din îmbrăcămintea și arta africană, Saint Laurent nu le-a parodiat, refuzând să le tempereze originea etnică, în favoarea unei estetici occidentale mai pe gustul publicului. Continuându-și linia eclecticismului cultural, colecția sa „rusească”, pentru toamna/iarna 1976, bazată pe portul tradițional cazac și influențată de strălucitorul Balet rus, a fost opulentă, sumptuoasă și informată din punct de vedere cultural. Acestui succes i-a urmat colecția „Opera chinezească”, pentru care s-a inspirat din perioadele romantică și antică ale Chinei.

Paralel cu eclecticismul cultural din industria modei a avut loc și o respingere a valorilor moderne de către adepții hippy și de alte grupuri contraculturale în favoarea celor provenind din culturi neoccidentale. Acest impact asupra hainelor de zi cu zi, pe măsură ce forme nealterate ale costumelor tradiționale erau aduse din India, Extremul Orient și Africa de Nord de către hippy sau importate de magazine, a fost asimilat rapid.

Thea Porter vindea caftane, țesături, covoare, perne și alte produse exotice, în magazinul ei, Thea Porter Decorations, din Soho, Londra, încă de la jumătatea anilor 1960. Curând, ea a început să creeze și să fabrice caftane pentru că exista o mare cerere pe piață, devenind una dintre preferatele celor în căutarea imaginii de hippy „autentic”. Hainele sale din catifea, brocart și mătase bogat decorate au apărut pe coperta discului „Magical Mystery Tour”, al grupului Beatles.

Bill Gibb, Rochie cu imprimeu Liberty, 1972. Victoria and Albert Museum, Londra, Anglia
Creațiile inovative, fantastice și elegante ale lui Bill Gibb se inspirau din imagistica istorică și exotică. Rochii medievale, picturi pre-rafaelice, costume populare din Orientul Apropiat și Extremul Orient și din Scoția sa natală, haine tradiționale nord-africane și mișcarea contraculturală hippy și-au găsit toate expresie în creațiile sale. Această rochie sumptuoasă (purtată de cântăreața pop Sandie Shaw), având partea de jos voluminoasă și fluidă, mâneci exagerate și umflate, siluetă exotică și o combinație de materiale cu imprimeuri Liberty este caracteristică creațiilor sale de la începutul anilor 1970. Desemnat designerul anului de către revista *Vogue*, în 1970, Gibb și-a lansat propria marcă în 1972 și a obținut celebritatea internațională grație talentului său, devenind preferatul unor celebrități precum Twiggy, Elisabeth Taylor, Bianca Jagger și Anjelica Huston.

Yves Saint Laurent, Rochie de seară, 1967. The Museum at the Fashion Institute of Technology, New York, SUA
Această rochie face parte din colecția „africană” din 1967 a lui Yves Saint Laurent și îmbină tehnici de *haute couture* cu motive africane și modele care doresc să evoce hainele și podoabele tribale tradiționale.

ALTE COLECȚII

ANGLIA Fashion Museum, Bath
SCOȚIA Aberdeen Art Gallery and Museum, Aberdeen
SUA The Costume Institute, Metropolitan Museum of Art, New York

Exotism; Arte și meșteșuguri; Orientalism; Romanticism nostalgic

Restauraționism; Nașterea *haute couture*; Internetul

